

Про затвердження
Правил техногенної безпеки

Відповідно до статті 17 Кодексу цивільного захисту України та з метою забезпечення належного стану техногенної безпеки
НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Правила техногенної безпеки, що додаються.
2. Визнати таким, що втратив чинність, наказ Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи від 15 серпня 2007 року № 557 “Про затвердження Правил техногенної безпеки у сфері цивільного захисту на підприємствах, в організаціях, установах та на небезпечних територіях”, зареєстрований у Міністерстві юстиції України 03 вересня 2007 року за № 1006/14273.
3. Начальнику Департаменту юридичного забезпечення Міністерства внутрішніх справ України забезпечити подання цього наказу на державну реєстрацію до Міністерства юстиції України згідно із встановленим порядком.
4. Контроль за виконанням цього наказу покласти на Голову Державної служби України з надзвичайних ситуацій.
5. Цей наказ набирає чинності з дня його офіційного опублікування.

Міністр

А.Б. Аваков

ЗАТВЕРДЖЕНО
Наказ Міністерства внутрішніх
справ України

№

ПРАВИЛА
техногенної безпеки

I. Загальні положення

1. Правила техногенної безпеки (далі – Правила) визначають загальні вимоги до забезпечення техногенної безпеки як особливої (специфічної) функції захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

2. Ці Правила є обов'язковими для виконання керівниками, посадовими особами і працівниками міністерств та інших центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування (далі – органи влади), власниками, керівниками та працівниками підприємств, установ, організацій незалежно від форм власності, фізичними особами (далі – суб'єкти господарювання).

3. Організація виконання завдань і функцій, покладених на органи влади та суб'єкти господарювання щодо забезпечення техногенної безпеки, здійснюється підрозділами (працівниками) з питань цивільного захисту, які створюються (призначаються) у їх складі відповідно до Кодексу цивільного захисту України (далі – Кодекс).

4. Забезпечення техногенної безпеки на небезпечних територіях та навколо небезпечних об'єктів покладається на органи влади відповідно до їх компетенції.

5. Забезпечення техногенної безпеки на об'єкті покладається на його керівника.

Забезпечення техногенної безпеки в жилих приміщеннях державного, комунального, приватного житлового фонду, фонду житлово-будівельних кооперативів покладається на житлово-експлуатаційні організації, квартиронаймачів та власників квартир, а в жилих будинках приватного житлового фонду – на їх власників або наймачів, якщо це обумовлено договором найму.

У разі якщо обов'язки орендаря об'єкта щодо забезпечення техногенної безпеки на об'єкті не обумовлювались договором, іншими угодами, відповідальність за забезпечення техногенної безпеки покладається на керівника об'єкта.

6. Заходи, визначені цими Правилами, повинні враховуватись органами містобудування та архітектури, забудовниками, проектними та будівельними організаціями під час проектування та забудови населених пунктів, будівництва, реконструкції та технічного переоснащення підприємств, будівель і споруд у їх проектно-будівельній документації.

Забезпечення техногенної безпеки під час будівництва об'єктів, будівель і споруд покладається на органи архітектури, замовників, забудовників, проектні та будівельні організації відповідно до їх повноважень.

7. Особливості забезпечення техногенної безпеки на об'єктах, що належать до сфери управління органів влади, та на небезпечних територіях, визначаються місцевими та галузевими правилами техногенної безпеки, вимоги яких повинні відповідати нормам захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, забезпечення санітарно-епідеміологічного благополуччя, охорони навколишнього природного середовища, екологічної, пожежної та промислової безпеки, охорони праці, будівництва, а також вимогам національних стандартів і цих Правил.

8. Порядок виконання заходів, які забезпечують дотримання цих Правил в органах влади і на об'єктах, визначається їх керівниками.

Ця вимога відображається в трудових договорах (контрактах), відповідних посадових інструкціях, статутах або положеннях.

II. Терміни, що використовуються у цих Правилах

1. Відповідальні особи – посадові особи (працівники) міністерств, центральних органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ і організацій, на яких покладено відповідні функції з організації забезпечення техногенної безпеки.

2. Джерело небезпеки – технологічний апарат (устаткування, агрегат тощо або їх сукупність), під час експлуатації, роботи якого за певних обставин (аварія, порушення технологічного регламенту тощо) може виникнути надзвичайна ситуація не нижче об'єктового рівня.

3. Диспетчерська служба – передбачені штатним розписом об'єкта в разі потреби (виробничої, службової, забезпечення безпеки об'єкта тощо) підрозділ або особи, які здійснюють на об'єкті цілодобове чергування.

4. Забезпечення техногенної безпеки – сукупність дій органів влади, суб'єктів господарювання, керівників (власників) та відповідальних осіб об'єктів, спрямованих на попередження аварій, аварійних та надзвичайних ситуацій техногенного характеру на небезпечних об'єктах та небезпечних територіях.

5. Керівник об'єкта – посадова особа, на яку функціональними обов'язками або статутом покладено функції управління об'єктом.

6. Небезпечні об'єкти – об'єкти, які мають у своєму складі джерело (джерела) небезпеки.

7. Небезпечні території:

території, що зазнали забруднення ґрунтів і земель понад установлені гранично допустимі концентрації небезпечними для довкілля речовинами внаслідок порушення нормальних умов функціонування небезпечних об'єктів або аварій, що сталися на небезпечних об'єктах, унаслідок аварій на транспорті з викидами небезпечних та шкідливих речовин (пально-мастильних, біологічних, хімічних, радіоактивних тощо);

території, поверхню яких порушено внаслідок землетрусу, зсуву, карстоутворення, ерозії, повені, добування корисних копалин, перезволоження, підвищення кислотності або солей (деградовані землі);

зони особливого режиму використання земель, що створюються на місцевості навколо військових об'єктів та об'єктів інших військових формувань, утворених або розташованих на території України відповідно до законодавства України, для забезпечення їх функціонування, збереження озброєння, військової техніки та іншого військового майна, а також захисту населення, господарських об'єктів і довкілля від впливу надзвичайних ситуацій, стихійного лиха і пожеж, що можуть виникнути на них.

8. Об'єкт – підприємство, установа, організація або їх відокремлений структурний підрозділ (філія, виробництво, цех, відділення, дільниця тощо), на яких відповідно до чинного законодавства на правах власності, оренди або іншого права володіння суб'єктами господарювання здійснюється господарська діяльність.

9. Перевірка стану техногенної безпеки – вивчення реального стану діяльності центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання та громадян щодо додержання ними вимог законодавства у сфері техногенної безпеки.

10. Прийнятний рівень ризику – рівень ризику виникнення надзвичайної ситуації техногенного характеру, який на небезпечному об'єкті або території не перевищує науково-обґрунтованих контрольних параметрів.

11. Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Кодексі цивільного захисту України.

III. Основні вимоги щодо забезпечення техногенної безпеки

1. Органи влади та суб'єкти господарювання за результатами аналітичного опрацювання інформації включають до планів реагування на надзвичайні ситуації, планів взаємодії органів управління та сил цивільного захисту в разі виникнення надзвичайних ситуацій, планів основних заходів

цивільного захисту функціональних і територіальних підсистем та їх ланок, а також планів локалізації і ліквідації аварії заходи щодо реагування на надзвичайні ситуації та утримання прийнятного рівня ризиків, спрямовані на запобігання або усунення:

аварій (аварійних ситуацій) на потенційно небезпечних об'єктах (далі – ПНО) або об'єктах підвищеної безпеки (далі – ОПН);

руйнування будівель і споруд з порушенням умов експлуатації;

порушень нормальних умов експлуатації основних виробничих фондів у провідних галузях промисловості (у тому числі гірничодобувній та гірничо-переробній), агропромислового комплексу, системах життєзабезпечення, а також внаслідок небезпечної дії на них природних явищ;

причин неможливості підтримання нормальних умов експлуатації ядерних об'єктів на території України, втрати контролю над джерелами іонізуючого випромінювання, ядерними установками;

наслідків злочинної діяльності та тероризму з використанням небезпечних речовин, у тому числі джерел іонізуючого випромінювання, інших ядерних та радіоактивних матеріалів на території України;

виникнення небезпеки руйнування гідротехнічних споруд, будівель та будівельних конструкцій, інших об'єктів містобудування;

надмірного та неврегульованого накопичення побутових і промислових відходів;

транскордонних забруднень на території України;

негативних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;

фактів самовільного будівництва, розширення, реконструкції і технічного переоснащення (модернізації) об'єктів соціального та виробничого призначення, якщо це може спричинити виникнення надзвичайної ситуації та вплинути на стан захисту населення і територій;

реальної загрози об'єктам житлового фонду та соціального призначення, транспорту.

2. Виявлення джерел небезпеки виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру здійснюється за результатом оцінки рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій.

3. Про результати оцінки рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій на небезпечних об'єктах органи влади та суб'єкти господарювання, з метою здійснення заходів щодо забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру повідомляють центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту.

4. Плани, робочі документи, посадові інструкції та інші організаційно-розпорядчі документи об'єктів, які стосуються заходів захисту населення і територій, незалежно від характеру їх діяльності повинні містити відповідні вимоги щодо забезпечення техногенної безпеки, наведені у цих Правилах.

5. Органи влади та суб'єкти господарювання, на які поширюється дія цих Правил, несуть відповідальність за невжиття заходів з припинення порушень підлеглими посадовими особами або працівниками відповідно до законодавства.

IV. Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання

1. Забезпечення техногенної безпеки суб'єктами господарювання здійснюється з урахуванням питань техногенної, пожежної, ядерної та радіаційної безпеки, міцності, надійності та необхідної довговічності несучих елементів будівель і споруд на випадок:

терористичної діяльності;

наявності будівель та споруд з порушенням умов експлуатації;

наявності об'єктів з критичним станом виробничих фондів та порушенням умов експлуатації;

виникнення надзвичайних ситуацій (порушення умов експлуатації) на небезпечних об'єктах, ядерних установках.

2. Суб'єкти господарювання повинні забезпечувати виконання вимог техногенної безпеки шляхом:

виконання вимог Кодексу, цих Правил, норм і стандартів, якими передбачені відповідні норми щодо забезпечення техногенної безпеки, цивільного захисту, а також виконання приписів, розпоряджень і постанов, що відповідно до законодавства виносяться посадовими особами центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту;

інформування центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, сил цивільного захисту про основні загрози на небезпечних об'єктах з метою вжиття ними ефективних заходів захисту населення, промислових і сільськогосподарських об'єктів від надзвичайних ситуацій відповідно до порядку, встановленого відповідними органами влади;

включення до планів реагування на надзвичайні ситуації розділів "Техногенна безпека". На об'єктах з чисельністю працюючого персоналу 50 осіб і менше питання техногенної безпеки включаються до інструкції щодо дій персоналу об'єкта в разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій;

забезпечення безперешкодного доступу у випадках, передбачених законом, посадових осіб центрального органу, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

розміщення в друкованих виданнях, на офіційних веб-сайтах, інформаційних стендах та в будь-який інший прийнятний спосіб інформації про заходи безпеки та відповідну поведінку населення на випадок виникнення надзвичайної ситуації;

здійснення навчання персоналу діям у разі виникнення надзвичайної ситуації;

забезпечення відповідно до законодавства своїх працівників засобами колективного та індивідуального захисту;

включення до положень про підрозділи з питань цивільного захисту завдань і функцій щодо забезпечення техногенної безпеки;

розроблення відповідних інструкцій та інших організаційно-розпорядчих документів щодо забезпечення техногенної безпеки, здійснення постійного контролю за їх дотриманням;

організації заходів щодо захисту своїх працівників від шкідливого впливу надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру;

фінансування витрат в порядку та обсягах, необхідних для повного і якісного забезпечення вимог техногенної безпеки.

3. Керівники (власники) небезпечних об'єктів, крім того, відповідно до Кодексу повинні забезпечити:

розроблення організаційно-розпорядчих документів щодо забезпечення техногенної безпеки;

оцінку ризиків виникнення надзвичайних ситуацій на небезпечних об'єктах та повідомлення про її результати територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки;

утворення об'єктових формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту, створення необхідної для їх функціонування матеріально-технічної бази, забезпечення готовності таких формувань до дій за призначенням;

створення диспетчерських служб;

здійснення навчання працівників правилам техногенної безпеки;

декларування безпеки об'єктів підвищеної небезпеки;

здійснення заходів щодо неперевищення прийнятного рівня ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру на небезпечних об'єктах;

розроблення планів локалізації та ліквідації аварій (далі – ПЛАС);

проведення об'єктових тренувань і навчань з питань цивільного захисту з урахуванням вимог техногенної безпеки;

впровадження, експлуатацію та технічне обслуговування систем раннього виявлення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення у випадку їх виникнення;

забезпечення аварійно-рятувального обслуговування своїх об'єктів;

впровадження та утримання в робочому стані засобів зв'язку, аварійно-рятувальної техніки та обладнання і використання їх за призначенням;

здійснення за власні кошти заходів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій, що зменшують рівень ризику виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру;

своєчасне інформування органів управління та сил цивільного захисту про аварійні ситуації, які пов'язані з небезпечними речовинами і можуть завдати шкоди життю та здоров'ю населення і навколишньому середовищу;

створення, виходячи з максимальної прогнозованої надзвичайної ситуації, характерної для конкретної території, галузі, об'єкта, а також передбаченого обсягу робіт з ліквідації її наслідків і використання матеріальних резервів, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям, у тому числі техногенного характеру, та ліквідації їх наслідків;

розроблення заходів щодо забезпечення техногенної безпеки з урахуванням досягнень науки і техніки, позитивного досвіду із зазначеного питання;

наявність достатнього постійно поновлювального запасу медичних препаратів, антидотів та інших медичних засобів;

на основі міжгалузевої і галузевої нормативної документації, рекомендацій, довідкової і науково-технічної літератури, а також з урахуванням аварій і аварійних ситуацій, що відбувалися на них та аналогічних об'єктах, постійний аналіз безпеки процесів виробництва та інформування місцевих органів влади про всі небезпеки, встановлені в процесі аналізу, та суб'єктів господарювання, об'єкти яких можуть опинитися в прогнозованих зонах надзвичайних ситуацій, надавати їм результати виконаного аналізу безпеки, а також інші матеріали, потрібні для планування заходів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру;

виконання інших завдань і заходів у сфері цивільного захисту, що забезпечують виконання заходів техногенної безпеки з урахуванням вимог Кодексу та інших законодавчих актів.

4. Суб'єкти господарювання, небезпечні об'єкти яких розташовані в міській зоні, повинні утримувати на території таких об'єктів кількість небезпечних хімічних речовин (далі – НХР) в обсягах, передбачених проектними нормами зберігання (накопичення) та технологічними регламентами, але не більше тридобового споживання.

5. На майданчиках (у будівлях) небезпечних об'єктів, розташованих у заміській зоні, кількість НХР не може перевищувати більше 2 тис. тонн при зберіганні на одному майданчику (у будівлі), якщо ці майданчики (будівлі) розташовані на відстані більше ніж 500 м один від одного.

Загальна кількість НХР на всіх майданчиках для зберігання (у будівлях) небезпечних об'єктів, розташованих на відстані менш ніж 500 метрів один від одного, не може перевищувати 2 тис. тонн.

6. Відстань майданчиків (будівель), на яких зберігаються НХР, від населених пунктів або місць масового скупчення людей не може бути менш ніж межі зони можливого хімічного забруднення, розрахованої відповідно до додатка В (обов'язкового) до ДБН 1.2-4-2006 “Система надійності та безпеки в будівництві. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту” (далі – розрахункова межа).

За погодженням із місцевими органами влади на майданчиках (у будівлях), розташованих у заміській зоні, може встановлюватися інша кількість зберігання (накопичення) НХР за умов здійснення суб'єктом господарювання інженерно-технічних заходів зі зменшення розрахункової межі.

7. Запаси НХР повинні зберігатись на базових складах у заміських зонах відповідно до ДБН В.1.2-4-2006 “Система надійності та безпеки в будівництві. Інженерно-технічні заходи цивільного захисту” та ДБН 360-92** “Планування та забудова міських та сільських поселень”.

8. Відповідальні особи не мають права здійснювати самостійне відновлення робіт, припинених відповідно до законодавства, а також ігнорувати рішення судів, приписи, розпорядження і постанови щодо усунення порушень на відповідному об'єкті або території.

Працівник (робітник) або інші особи, що порушили ці Правила, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством, незважаючи на те, що порушення сталося через особисте невиконання працівником (робітником) цих Правил або через невірне виконання розпорядження відповідного керівника.

V. Забезпечення техногенної безпеки органами влади

1. Забезпечення техногенної безпеки органами влади здійснюється з метою організації заходів захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій на випадок:

неконтрольованого ввезення, зберігання і використання на території України техногенно-небезпечних технологій, речовин, матеріалів;

небезпечних наслідків військової та іншої екологічно небезпечної діяльності;

надмірного та нерегульованого накопичення побутових і промислових відходів, непридатних для використання засобів захисту рослин;

аварій (аварійних ситуацій) на ПНО та ОПН;
небезпеки від гідротехнічних споруд;
наявності об'єктів, на яких здійснюються виробництво, зберігання та утилізація вибухонебезпечних предметів;
терористичної діяльності;
порушення умов експлуатації на об'єктах життєзабезпечення населення;
руйнування будівель і споруд з порушенням умов експлуатації;
виникнення аварії на інших об'єктах, що можуть створити реальну загрозу виникнення надзвичайних ситуацій техногенного характеру.

2. Органи влади повинні забезпечувати виконання вимог техногенної безпеки шляхом:

збирання та аналітичного опрацювання інформації про аварійні ситуації та аварії техногенного характеру та стан небезпечних об'єктів і небезпечних територій, прогнозування масштабів можливих надзвичайних ситуацій;

інформування суб'єктів господарювання, об'єкти яких за результатами прогнозування можуть опинитися в прогнозованих зонах надзвичайних ситуацій на небезпечних об'єктах та небезпечних територіях, надання їм інформації про заходи, що здійснюються місцевими органами влади з метою зменшення впливу наслідків надзвичайних ситуацій під час аварій на відповідних небезпечних об'єктах, про характер і обсяги допомоги, яку може бути надано силами територіальної підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту (далі – Система);

забезпечення навчання з питань техногенної безпеки посадових осіб органів влади та суб'єктів господарювання, що належать до сфери їх управління, з урахуванням Порядку здійснення навчання населення діям в надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444;

створення, виходячи з максимальної гіпотетичної (прогнозованої) надзвичайної ситуації, характерної для конкретної території, галузі, об'єкта, а також передбаченого обсягу робіт з ліквідації її наслідків, збереження і раціонального використання матеріальних резервів, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків;

включення до регіональних, місцевих програм та планів реагування на надзвичайні ситуації заходів із забезпечення техногенної безпеки;

забезпечення реалізації вимог техногенної безпеки на об'єктах, які можуть створити реальну загрозу виникнення аварій, що належать до сфери їх управління;

розроблення та доведення до суб'єктів господарювання регламенту взаємного повідомлення (обміну оперативною інформацією та порядку надання інформації про надзвичайні ситуації техногенного характеру в межах регіону), форма та зміст яких розробляються місцевими органами влади за погодженням з територіальними органами Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України);

здійснення інших повноважень, визначених Кодексом, іншими законами, нормами, стандартами та цими Правилами щодо забезпечення техногенної безпеки.

VI. Організація заходів техногенної безпеки

1. Збирання й аналітичне опрацювання інформації про аварійні ситуації та аварії техногенного характеру органами влади та суб'єктами господарювання

1. Результати збирання й аналітичного опрацювання інформації про аварійні ситуації та аварії техногенного характеру та стан небезпечних об'єктів і небезпечних територій необхідно відображати на картах відповідного масштабу. Інформація на картах має відображати дані про небезпечний об'єкт, небезпечну територію, природу можливого ризику під час надзвичайної ситуації, зони можливого впливу наслідків надзвичайної ситуації на людей та навколишнє середовище, спосіб інформування населення, безпечні зони для можливого виводу людей та іншу інформацію, необхідну для забезпечення захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій.

2. До кожної карти складається пояснювальна записка, що має містити інформацію, яку не можна відобразити на карті, у тому числі:

результати розрахунків (прогнозування);

перелік підприємств, які потрапляють у прогнозовані зони, та необхідні дані про них;

перелік аварійно-рятувальних служб, з якими укладено договори (угоди) на аварійно-рятувальне обслуговування;

схеми оповіщення, збору керівного складу та відповідних сил цивільного захисту;

інші дані та інформацію.

2. Інформування про надзвичайні ситуації техногенного характеру

1. Інформування становлять відомості про надзвичайні ситуації, що прогножуються або виникли, з визначенням їх класифікації, меж поширення і наслідків, а також способи і методи захисту від них.

2. Інформування здійснюється завчасно, за результатами прогнозування, а також під час загрози виникнення надзвичайної ситуації та в умовах, коли надзвичайна ситуація вже виникла.

3. Завчасне інформування здійснюється шляхом розповсюдження інформації в засобах масової інформації, на офіційних веб-сайтах органів влади, суб'єктів господарювання, інформаційних стендах та в будь-який інший прийнятний спосіб.

4. Інформування про загрозу виникнення надзвичайної ситуації здійснюється за результатами оперативного та аварійного прогнозування негайно з використанням сигнально-гучномовних пристроїв та електронних інформаційних табло. У разі потреби можуть використовуватися пересувні інформаційні центри або установки, транспортні засоби, обладнані гучномовними пристроями.

5. Інформування в разі виникнення надзвичайної ситуації здійснюється негайно з використанням даних аварійного прогнозування та за фактом оперативної інформації про можливі зони розповсюдження наслідків аварії. Після уточнення інформації про розвиток аварії та наслідки надзвичайної ситуації здійснюється додаткове інформування.

3. Оповіщення про виникнення або загрозу виникнення аварійних ситуацій і аварій

1. Оповіщення керівників, відповідальних осіб, органів влади, суб'єктів господарювання та населення про факт загрози або виникнення надзвичайної ситуації необхідно здійснювати з використанням автоматизованих систем раннього виявлення загрози виникнення надзвичайних ситуацій та оповіщення населення в разі їх виникнення (далі – автоматизовані системи), які необхідно інтегрувати з різними спеціальними, локальними та об'єктовими системами оповіщення (далі – системи оповіщення).

Керівники об'єктів повинні визначити своїм рішенням (наказом) осіб та структурні ланки, які відповідають за експлуатаційно-технічне обслуговування автоматизованих систем і виконання завдань з оповіщення.

Загальний контроль за технічним станом автоматизованих систем покладається на керівника об'єкта, на якому вони створені.

2. Оповіщення керівників та інших працівників небезпечних об'єктів, а також керівників та працівників інших об'єктів і населення, які знаходяться в зоні дії об'єктової системи оповіщення, здійснює черговий диспетчер або спеціально призначена особа, яка виконує його обов'язки.

Забороняється покладати обов'язки диспетчера на персонал (працівників) небезпечних виробництв, цехів, ділянок тощо.

3. Оповіщення працівників об'єктів, які знаходяться за межами об'єктової системи оповіщення, покладається на оперативних чергових структурних підрозділів з питань надзвичайних ситуацій місцевих органів влади.

4. З метою своєчасного оповіщення і перевірки достовірності прийнятого повідомлення (команди) небезпечні виробництво, цех, ділянка тощо мають бути обладнані за власний рахунок об'єкта прямим телефонним зв'язком із черговим диспетчером і керівником об'єкта, а черговий диспетчер повинен мати прямий зв'язок із оперативними черговими (начальниками чергових змін) місцевого органу виконавчої влади, територіальних органів ДСНС України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної екологічної інспекції України.

5. Оперативне оповіщення повинне здійснюватись за схемами оповіщення, які розробляються відповідальними особами і затверджуються їх керівниками.

Схеми оповіщення повинні зберігатися в приміщенні диспетчерської служби на видному місці.

У приміщенні диспетчерської служби (у чергового диспетчера) небезпечних об'єктів повинні розроблятися і зберігатися також:

фонограми текстів звернень до персоналу об'єктів та осіб, яких вони оповіщають;

бланки регламентів надання інформації про аварію та повідомлень про надзвичайну ситуацію, форма та зміст яких розробляються за погодженням із територіальними органами управління ДСНС України.

6. Об'єктові системи оповіщення повинні бути працездатними і включеними постійно.

7. Поруч із телефонними апаратами слід вивішувати таблички із зазначенням номера телефону для виклику аварійно-рятувальних служб, оповіщення диспетчерської служби (чергового диспетчера) об'єкта.

8. Для інформування населення про безпеку, яка безпосередньо загрожує населенню від об'єктів (небезпечних територій), керівники цих об'єктів (власники небезпечних територій) повинні забезпечити встановлення вказівників (попереджувальних знаків, інформаційних табло тощо) по їх периметру.

9. Будь-які інформаційні знаки та написи, нанесені на вказівниках, повинні бути чітко зрозумілими для населення.

4. Створення, зберігання і раціональне використання матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям та ліквідації їх наслідків

1. Створення, зберігання і раціональне використання матеріальних ресурсів, необхідних для запобігання надзвичайним ситуаціям, повинні здійснюватися за результатами прогнозу безпеки, що може виникнути в разі аварії (надзвичайної ситуації) на небезпечних об'єктах або на небезпечних територіях (далі – резерв).

2. Резерви повинні створюватися, виходячи з максимальної прогнозованої надзвичайної ситуації, характерної для конкретної території, галузі, об'єкта, а також передбаченого обсягу робіт з ліквідації її наслідків.

3. Матеріальні цінності, що поставляються до резерву, повинні мати сертифікат відповідності на весь нормативний строк їх зберігання.

5. Забезпечення засобами радіаційного та хімічного захисту, порядок їх зберігання

1. Забезпечення засобами радіаційного та хімічного захисту здійснюється відповідно до Порядку забезпечення населення і працівників формувань та спеціалізованих служб цивільного захисту засобами індивідуального захисту, приладами радіаційної та хімічної розвідки, дозиметричного і хімічного контролю, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 серпня 2002 року № 1200.

2. На небезпечних об'єктах засоби індивідуального захисту органів дихання від небезпечних хімічних речовин (далі – ЗІЗ ОД) повинні зберігатися на робочих місцях, а персонал, який безпосередньо обслуговує небезпечне обладнання, устаткування, виробництва, цехи, ділянки тощо, повинен постійно носити ЗІЗ ОД при собі.

3. Конкретні види ЗІЗ ОД повинні відповідати небезпекам об'єкта і визначатися відповідними правилами (інструкціями).

4. На об'єктах, які за характером своєї діяльності не відносяться до небезпечних об'єктів, але потрапляють у зону можливих надзвичайних ситуацій під час аварій на небезпечних об'єктах, ЗІЗ ОД повинні зберігатися в місцях, що знаходяться поруч із маршрутами виводу (виходу) працівників із підприємства.

5. Усі ЗІЗ ОД мають зберігатися в чистому, зібраному вигляді. Дозволяється розбирати ЗІЗ ОД на короткий час для проведення технічного обслуговування та сушіння.

6. Не допускається зберігання засобів радіаційного та хімічного захисту поруч із горючими речовинами, кислотами, лугами та іншими агресивними речовинами.

7. Респіратори повинні зберігатися в поліетиленових пакетах.

8. На всіх ЗІЗ ОД необхідно пришивати спеціальну бирку розміром 3 × 5 см із зазначенням номера ЗІЗ ОД, прізвища, імені по батькові користувача.

9. Особи, задіяні в оповіщенні, виконанні аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт, локалізації та ліквідації аварійних ситуацій та аварій, ліквідації наслідків надзвичайної ситуації, повинні мати ЗІЗ ОД з переговорним пристроєм.

10. Перевірка придатності виданих для використання ЗІЗ ОД повинна організовуватися відповідно до рекомендацій виробника особами, на яких відповідним наказом покладається цей обов'язок. Результати цих перевірок оформлюються відповідним актом.

Прострочені ЗІЗ ОД або засоби захисту шкіри, які не пройшли перевірку, не дозволяється зберігати на робочих або в інших місцях, де можливе їх використання в надзвичайній ситуації.

6. Навчання з питань техногенної безпеки, діям та способам захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій

1. Навчання з питань техногенної безпеки, діям і способам захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій (далі – навчання) організується з метою підготовки населення, сил цивільного захисту та органів управління до дій в умовах надзвичайних ситуацій відповідно до Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 26 червня 2013 року № 444.

2. За результатами навчань персонал підприємства повинен:

знати та вміти виконувати встановлені на території підприємства вимоги стосовно власної безпеки та безпеки підприємства;

знати основні телефони оперативних чергових аварійно-рятувальних формувань, у разі виявлення порушень негайно повідомляти їх про можливу небезпеку;

знати правила поведінки у разі виникнення аварійних ситуацій та аварій, не припускати дій, які можуть призвести до виникнення або поширення аварії або надзвичайної ситуації;

знати основні заходи та способи захисту від шкідливого впливу небезпечних речовин та наслідків надзвичайних ситуацій техногенного характеру, порядок надання домедичної допомоги потерпілим, правила користування засобами радіаційного, хімічного та колективного захисту.

3. У приміщеннях та на шляхах евакуації всіх об'єктів на видному місці повинні бути вивішені відповідні інструкції щодо порядку забезпечення техногенної безпеки та дій персоналу об'єкта в разі виникнення надзвичайної ситуації.

7. Використання захисних споруд цивільного захисту

1. Захисні споруди цивільного захисту (далі – захисні споруди) в будь-який час повинні бути готовими до укриття працюючого персоналу.

2. У режимі повсякденного функціонування об'єкта захисні споруди можуть використовуватись для забезпечення господарських, культурних і побутових потреб об'єктів за узгодженням з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, місцевими

органами державного санітарно-епідеміологічного нагляду за умови збереження:

захисних властивостей як споруди в цілому, так і окремих її елементів; входів і аварійних виходів, захисно-герметичних дверей; герметичних дверей; ставень, противибухових пристроїв;

герметизації і гідроізоляції усієї захисної споруди;

працездатності усього інженерно-технічного обладнання і можливості перевodu його у нормативні строки в будь-який час на експлуатацію в режимі надзвичайної ситуації.

3. На небезпечних об'єктах, що виробляють, використовують, транспортують, переробляють або зберігають вибухопожежонебезпечні, радіаційні і хімічні речовини, захисні споруди повинні вміщувати всю найбільшу працюючу зміну без звільнення від майна, що в ньому знаходиться, незалежно від способу його використання в мирний час.

4. На об'єктах, віднесених до категорії особливої важливості цивільного захисту та розташованих за межами зон можливих значних руйнувань населених пунктів, захисні споруди повинні вміщувати працівників найбільшої працюючої зміни та працівників чергового персоналу інших об'єктів, які забезпечують життєдіяльність міст, віднесених до груп цивільного захисту.

5. На атомних станціях, інших об'єктах з ядерними установками захисні споруди повинні вміщувати їх персонал та працівників об'єктів, що забезпечують функціонування таких станцій (установок).

6. У захисних спорудах, визначених у пунктах 3, 4 і 5 глави 7 розділу VI цих Правил, має зберігатися запас ЗІЗ ОД із розрахунку не менше 20% місткості сховища.

7. Підходи до захисної споруди позначаються покажчиками напрямків руху до них. Підходи до зовнішніх дверей повинні бути очищені від сміття, а в зимовий період – від снігу та льоду.

8. Захисна споруда повинна бути забезпечена телефонним зв'язком із диспетчерською службою та репродуктором, підключеним до районної або місцевої радіотрансляційної мережі.

9. Взаємодія між структурними підрозділами підприємства, які обслуговують захисну споруду та обладнання (далі – формування), визначається наказом керівника об'єкта.

10. Входи в захисну споруду повинні забезпечувати постійний доступ у середину приміщень сховища. У темну пору доби вхід у захисну споруду повинен освітлюватися.

11. Біля вхідних дверей вивіщується табличка розміром 60 × 50 см із зазначенням місць зберігання ключів, відповідальної особи, її місця

проживання і телефону, а також номера споруди. Замки від дверей та інших приміщень мають бути у двох екземплярах. Один екземпляр ключів повинен зберігатися (в опечатаному вигляді) у чергового по цеху, диспетчера, техника-доглядача будинку або іншої посадової особи, місце проживання якої і телефон також зазначаються на вхідній табличці, другий – у відповідальній особи.

8. Радіаційний і хімічний захист

1. Заходи радіаційного та хімічного захисту повинні включатися окремими розділами до планів реагування на надзвичайні ситуації та програм, які передбачають виконання заходів цивільного захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного характеру, що пов'язані з можливим викидом у довкілля радіоактивних та небезпечних хімічних речовин.

2. Заходи радіаційного та хімічного захисту необхідно враховувати в:

аварійних планах об'єктів, де здійснюється практична діяльність, пов'язана з радіаційними або радіаційно-ядерними технологіями;

планах реагування на радіаційні аварії територіальних підсистем Системи, уся територія або частина території яких належить до зони спостереження АЕС;

планах реагування на радіаційні аварії функціональних підсистем Системи.

3. У разі накладення зон можливого забруднення від різних видів НХР і зон радіоактивного забруднення, в яких може опинитися об'єкт, на такому об'єкті і в аварійно-рятувальних формуваннях, які залучатимуться для виконання аварійно-рятувальних робіт у цих зонах, повинні використовуватись засоби захисту органів дихання від кожної конкретної НХР і засоби захисту органів дихання і шкіри від радіоактивних речовин або уніфіковані (багатофункціональні) засоби захисту, прилади радіаційної, хімічної розвідки та дозиметричного контролю.

4. Для населення і сил цивільного захисту, призначених для виконання робіт у зонах можливого радіоактивного забруднення місцевості в разі радіаційних аварій, відповідні органи влади, суб'єкти господарювання та керівники сил цивільного захисту повинні розробляти типові режими радіаційного захисту.

5. Керівники об'єктів, де здійснюється практична діяльність, пов'язана з радіаційними або радіаційно-ядерними технологіями, та хімічно небезпечних об'єктів, у разі надзвичайних ситуацій з метою зниження шкідливого впливу радіоактивного опромінення і НХР повинні передбачати місця (об'єкти) та планувати заходи з проведення спеціальної обробки одягу, обладнання, майна і транспортних засобів, а також санітарну обробку людей.

6. На всіх небезпечних об'єктах, які виробляють, використовують, транспортують, переробляють або зберігають НХР і радіоактивні речовини, повинні:

розроблятися відповідні інструкції і визначатися критерії, методи та методики із забезпечення спостережень щодо оцінки радіаційної та хімічної обстановки;

здійснюватися практичні заходи з радіаційного і хімічного спостереження;

створюватися запаси дезактивуючих та дегазуючих (нейтралізуючих) речовин відповідно до глави 4 розділу VI цих Правил.

7. Керівники, об'єкти яких за характером своєї діяльності не відносяться до небезпечних об'єктів, повинні враховувати можливу небезпеку, що може виникнути на їх територіях у разі виникнення надзвичайних ситуацій на небезпечних об'єктах:

забезпечувати персонал відповідними ЗІЗ ОД;

здійснювати взаємодію з керівництвом небезпечних об'єктів і відповідними органами влади для отримання інформації та оповіщення про небезпеку, що може впливати на діяльність об'єкта;

організовувати навчання персоналу діям під час виникнення надзвичайних ситуацій;

виконувати інші вимоги цих Правил стосовно забезпечення техногенної безпеки на території своїх об'єктів.

9. Особливості забезпечення техногенної безпеки на небезпечних територіях

1. На небезпечних територіях забороняється:

постійне проживання населення;

будівництво будинків, споруд, розміщення інших господарських об'єктів, інженерних та транспортних комунікацій, що створюють загрозу безпеці населення, об'єктам, обладнанню та майну, що в них знаходяться;

організація заходів, пов'язаних із масовим скупченням населення;

розміщення автозаправних та автогазозаправних станцій і складів пально-мастильних матеріалів;

проведення без попереднього письмового погодження відповідальної посадової особи за виконання цих робіт з керівником відповідного об'єкта будь-яких інших робіт, що можуть проводитися з дозволу місцевих органів виконавчої влади, а також сільськогосподарських робіт і робіт, пов'язаних із різного роду профілактичними заходами (протипожежними, сільськогосподарськими тощо);

будівництво гаражів та автостоянок, садових та дачно-садових споруд, автомобільних доріг I–V категорій;

влаштування звалищ, вилив розчинів кислот, солей та лугів, що спричиняють корозію;

розміщення спортивних майданчиків, стадіонів, ринків, зупинок громадського транспорту, місць відпочинку населення (санаторіїв, пляжів, тощо);

розгортання польових станів і таборів для худоби, розміщення пересувних та стаціонарних пасік;

розбирання і руйнування водопропускних, берегоукріплювальних, земляних та інших споруд, що захищають об'єкти магістрального трубопровідного транспорту від руйнування, а прилеглу територію і навколишню місцевість – від аварійного розливу продукту, який транспортується магістральним трубопроводом;

розведення вогню і розміщення відкритих або закритих джерел вогню.

2. Власники військових об'єктів розміри зон особливого режиму використання земель визначають за погодженням із місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та територіальними органами ДСНС України.

Начальник Департаменту юридичного
забезпечення Міністерства внутрішніх
справ України

Д.В. Горбась